

Asia: VN/10156/2019

Liikennealan kestävän kasvun ohjelma

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko ohjelman tavoitteet tunnistettu oikein? Jos ei niin, miten tulisi muuttaa?

Kyllä

2. Kuinka realistisena pidät esitettyjä tavoitteita?

Tavoitteet on asetettu sopivalle tasolle.

Toimintaympäristö Luvussa 2 on kuvattu liikennealan keskeisiä muutosvoimia sekä liikenteen toimialaa ja markkinoita ja esitetty toimialan SWOT-analyysi. Näkökulma on erityisesti kestävän liiketoiminnan kehittämisessä. ää väliotsikko

3. Mahdolliset kommentit toimintaympäristökuvaukseen.

Luonnoksessa todetaan, että liikennealan kasvuohjelma kokoaa keskeiset toimijat yhteisen tavoitetilan taakse sekä tiivistää yhteistyötä eri osapuolien kesken. Ministeriöiden, kaupunkitoimijoiden, tutkimusalan ja yrityssektorin yhteinen vuoropuheluliikennealan suunnasta, mahdollisuuksista ja toimenpiteistä edesauttaa kokonais kuvan muodostamista ja yhteisen kasvutarinan rakentamista. MTK huomauttaa, että Suomella on mahdollisuus nousta maailman kärkimaaksi maaseudun uusissa liikennepalveluissa – RuralMaasissa. Maaseututoimijoiden tuleekin olla mukana niiden joukossa, joiden kanssa yhteistyötä tiivistetään. Jo nyt RuralMaas liiketoimintaekosysteemi on syntymässä KaikkiKyytiin konseptin ympärille.

Työpaikkatavoite on haastava, mutta kannatettava. Tavoitteiden kannalta on hyvä, jos nollapäästötavoitteen saavuttamiseksi yhtenä ekosysteeminä on liikenteen Biokaasuekosysteemi. Tämän ekosysteemin hyödyt jakautuisivat laajalle

Vaikka ohjelma on yrityslähtöinen, on hyvä, että siinä korostetaan myös public-private kumppanuuden tuomia hyötyjä. Liikenteessä julkissektori on merkittävä mahdollistaja. Esimerkiksi

maaseudun kuljetukset voidaan luoda uudelleen, jos julkissektori uskaltaa uudistaa hankintakäytäntöjään. Tämä rohkeus veisi Suomen maailman johtavaksi harvaan asuttujen alueiden Maas palveluiden kehittäjäksi. Valmius tehdä Rural Maasista vientituote on hyvä, koska jo nyt Suomessa tehty työ on herättänyt laajaa kansainvälistä mielenkiintoa.

Toimintaympäristökuvaus on kovin perinteinen, toki pääsääntöisesti paikkansa pitävä. Globaalien megatrendien tulkitseminen jättää kuitenkin huomiotta tiettyjä seurannaisvaikutuksia. Esimerkiksi kaupungistumisen vaikutukset maaseudun liikennepalveluihin tulisi huomata. Samalla tulee huomata, että osassa maista kaupungistuminen näyttäisi jo saavuttaneen huippunsa ja ihmiset hakevat mahdollisuuksia muuttaa maalle. Toimivat liikennepalvelut ovat kuitenkin välttämättömiä maaseudun elinvoimaisuudelle. Samalla on syytä muistaa, että kaupungit ja maaseudut elävät syvässä symbioosissa. Tämä tarkoittaa, että eri alueiden toimintaedellytyksistä tulee huolehtia, eikä esimerkiksi kaupungistumista tule kiihdyttää pelkästään panostamalla kaupunkien liikennepalveluihin.

Liikennealan kasvuohjelman tuleekin olla yhteiskunnallisesti kattavampi, nyt se on leimallisesti kaupunkiliikenteen kasvuohjelma.

Kestävä yritysvetoinen kasvu ja ekosysteeminen ajattelu Luvussa 3 on kuvattu ekosysteemisen kehityksen merkitystä liikennetoimialan innovaatioiden ja viennin edistämiseksi sekä kuvattu vireillä olevaa ekosysteemikehitystä.

4. Puuttuuko tunnistettujen ekosysteemien joukosta jokin vireillä oleva ekosysteemi tai mahdollinen ekosysteemiaihio?

Kasvuohjelmassa tulee nähdä liikennealan potentiaali laajemmin. Nyt Suomen ainutlaatuista mahdollisuutta nousta maailman johtavaksi maaseudun liikennepalvelujen kehittäjäksi ja konseptien viejäksi ei ole tunnistettu. Tämä kannattaa nostaa keskiseksi tavoitteeksi toimenpiteineen ja yhden tulevista tulee olla Rural Maas ekosysteemi

5. Miten muuten haluaisit kommentoida liikennetoimialan ekosysteemistä kehittämistä?

Ekosysteeminen kehittäminen on kannatettavaa, kunhan ekosysteemin rakentaja on kyvykäs näkemään keskeiset kumppanit yli perinteisien verkostojen.

MTK haluaa nostaa esille myös joukkoistamisen mahdollisuudet sekä henkilö- että tavarakuljetuksissa. Osana ekosysteemien rakentamista tulee tarkastella avoimesti myös olemassaolevien ajoneuvojen hyödyntämistä myös kimppakyytien yleistymisen tarjoaa huomattavia liiketoimintamahdollisuuksia alustatalouden yrityksille.

Tiekartta 2021 - 2023 Tiekarttaan valikoituneiden toimenpiteiden määrittämisen lähtökohtana on ollut niiden välitön tai välillinen vaikuttavuus ekosysteemien kehittymiseen ja kestäväan yritysvetoiseen kasvuun. Tiekartta on päivitetty vuosina 2018 – 2020 Liikennealan kansallisen kasvuohjelman tiekartan täytäntöönpanosta saatujen kokemusten sekä laajapohjaisen sidosryhmien kanssa tehdyn valmistelun pohjalta. Tiekarttaan on valittu ohjelman tavoitteisiin peilaten vaikutuksiltaan merkittävimmät toimenpiteet. Fokus on ollut nimenomaan kestäväan liikenteeseen liittyvän liiketoiminnan syntymistä edistävissä toimenpiteissä. Ohjelman nimenomaisten toimenpiteiden lisäksi on tunnistettu hankkeita, joiden eteenpäin viennissä on tärkeää ottaa huomioon liikennealan kestäväan kasvun edistämisen näkökulma. Vuosien 2021-2023 tiekartan keskeisiksi toimenpiteiksi on määritelty: 1. Toimintaympäristö kestäväalle kasvulle i. Yhteinen tahtotila ja mahdollistava hallinto uudistumisen perustana ii. Monipuolisella rahoituksella vipua kehittämiseen iii. Tutkimuksella ja osaamisella kilpailuetua iv.

Vahva yhteinen EU- ja kansainvälinen vaikuttaminen 2. Skaalautuvia kestäviä ratkaisuja vientimarkkinoille v. Kaupungit edelläkävijämarkkinoiden alustana vi. Kokeiluilla kehityksen kärkeen vii. Julkisilla hankinnoilla markkinareferenssejä ja skaalautumista iix. Digitaalinen tieto hyötykäyttöön 3. Jatkuva ekosysteeminen yhteistyö ix. Yritysvetoisen kasvuekosysteemit viennin vetureiksi x. Yhteinen kansainvälinen näkyvyys Lämpileikkaavina ajureina kaikissa toimenpidekokonaisuuksissa näkyvät ilmastonmuutos, kaupungistuminen, digitalisaatio sekä eri sektorirajat ylittävät ratkaisut. Ilmastonmuutoksen ja kaupungistumisen globaaleihin haasteisiin vastaavat ratkaisut luovat mahdollisuuksia toimialan kestäväalle kehitykselle. Digitalisaatio kaikissa liikkumisen ja kuljettamisen muodoissa ja eri sektorirajojen (kuten liikenne, energia ja rakennettu ympäristö) rajapinnoista löytyvät ratkaisut puolestaan antavat keinoja ratkaisujen kehittämiseen ja uusiin innovaatioihin.

6. Mikä toimenpidekokonaisuus on tärkein toimialan kestäväan liiketoiminnan vauhdittamista ajatellen?

Kaikki ovat yhtä tärkeitä

Toimintaympäristö kestäväalle kasvulle Toimenpidekokonaisuuden toimilla pyritään luomaan yrityksille pitkän jänteen näkymä politiikka- ja lainsäädäntökehitykseen ja vahvistamaan yhteistä tahtotilaa liikenteen toimialan kestäväan kasvun edistämiseen, tarjoamaan innovaatioita ja kansainvälistä kasvua

tukevia rahoitusmahdollisuuksia sekä kehittämään mekanismit kansallisen ja EU-rahoituksen täysimääräiseen hyödyntämiseen, vahvistamaan kotimaista ja kansainvälistä tutkimusyhteistyötä sekä tutkimustulosten hyödyntämistä liiketoiminnan pohjan vahvistamaan vaikuttamista EU- ja kansainvälisellä tasolla mahdollistavan kansainvälisen toimintaympäristön ja verkostojen kehittämiseksi.

7. Mitä alla olevista toimenpiteistä pidät vaikuttavimpina? Toimenpiteet on kuvattu tarkemmin ohjelmaluonnoksessa.

Liikenne 12-suunnitelman visio ja tavoitteet ohjaavat alan kehittämishankkeita ja toimintaa. Vision ja tavoitteiden tueksi kuvataan vaikutusketjut, joilla liikennealan digitalisaatio, älykäs palveluistuminen ja käyttäytymisen muutos vaikuttavat Liikenne 12-suunnitelman strategisten tavoitteiden saavuttamiseen. Lisäksi Traficom in valmisteleman Liikennejärjestelmän strategisen tilannekuvatyön yhteydessä kuullaan vuosittain toimialan edustajia osana jatkuvaa prosessia.

Skaalautuvia kestäviä ratkaisuja vientimarkkinoille Toimenpidekokonaisuuden toimilla pyritään luomaan kaupunkien toimilla kotimarkkina kestäville asiakaslähtöisille ratkaisuille, rakentamaan vaikuttavuudeltaan ja skaalautuvuudeltaan nykyistä suurempia kokeiluja, tukemaan julkisilla hankinnoilla innovaatioiden syntymistä ja rakentamaan Suomeen toimiva ekosysteemi liikenteen ja liikkumisen sekä toimialarajat ylittävälle tiedon hyödyntämiselle.

8. Mitä alla olevista toimenpiteistä pidät vaikuttavimpina? Toimenpiteet on kuvattu tarkemmin ohjelmaluonnoksessa.

Kehitetään kestävän liikenteen kokeilutoimintaa niin kaupunki- kuin testialueilla yhdessä alan yritysten kanssa.

Jatkuva ekosysteeminen yhteistyö Toimenpidekokonaisuuden toimilla pyritään kiihdyttämään liikennealalla jo käynnistynyttä ekosysteemistä yhteistyötä liiketoimintaekosysteemien syntymiseksi sekä kansainvälistämiseksi. Rakentamaan yhtenäistä liikennealan kasvutarinaa kansainvälisen näkyvyyden lisäämiseksi sekä kansainvälisten kumppaneiden ja investoreiden houkuttelemiseksi

9. Mitä alla olevista toimenpiteistä pidät vaikuttavimpina? Toimenpiteet on kuvattu tarkemmin ohjelmaluonnoksessa.

Toteutetaan tunnistettujen kasvuekosysteemien yhteistä ja koordinoitua kehittämistä, mm. jatkuvan fasilitoinnin, tiedonjaon ja ekosysteemin kypsyysasteen mukainen ohjausmalli. Hyödynnetään laadittuja ekosysteemioppaita liikennetoimialan ekosysteemien kehittämisessä ja jaetaan liikennetoimialan kasvuekosysteemien parhaita käytäntöjä laajamittaisesti.

10. Miten ehdotettuja toimenpiteitä pitäisi kehittää? Mitä muita toimenpiteitä ehdottaisit?

Toimenpiteissä ja tiekartassa on huomioitu koronakriisi ja elvytystoimet. Kaupungistumisen merkitys nähdään korostetun suurena, eikä esimerkiksi koronakriisin aiheuttamaa mahdollisesti pysyvää muutosta etätyössä ja esimerkiksi maaseudulta työskentelyssä ole huomioitu. Nopeana toimenpiteenä ohjelmassa tuleekin analysoida se, onko liikkumistarve pysyvästi muuttumassa. Esimerkiksi kaupunkien sisäinen joukkoliikenne voi nopeasti osittain korvautua seudullisella joukkoliikenteellä.

Etätyön nopea yleistyminen vaikuttaa myös pitkän matkan työpendelöinnin määriin ja tätä on hyvä analysoida esimerkiksi raideliikenteen palveluita kehitettäessä. Kansalaisten työskennellessä maaseudulta, kasvaa tarve päästä myös maaseudulle muullakin kuin omalla autolla. Lisäksi matkailu on kohdistumassa entistä enemmän pienempiin maaseudun turvallisiin matkakohteisiin. Tällä hetkellä näissä vierailevat suomalaiset, mutta lähivuosina kysyntä ulkomaisten matkailijoiden joukossa on luultavasti kasvussa. Tällöin matkailijoille on pystyttävä tarjoamaan toimivat matkakaketjut Suomen sisällä. Toimiva liikennejärjestelmä mahdollistaa Suomen talouden yleisen vahvistumisen.

11. Onko organisaatiosi kiinnostunut olemaan mukana jonkin toimenpiteen/toimenpiteiden eteenpäin viennissä, minkä?

MTK on jo pitkään vetänyt maaseudun liikennepalveluita kehittävän #kaikkikytyin ryhmän työtä ja järjestö on mielellään mukana maaseudun liikennepalveluiden kehittämistyössä. MTK pystyy myös verkostojensa kautta tukemaan näiden konseptien ulkomaan viennissä.

12. Muu mahdollinen palaute.

MTK toteaa vielä uudelleen, että kasvuohjelmassa tulee nähdä liikennealan potentiaali laajemmin. Nyt Suomen ainutlaatuista mahdollisuutta nousta maailman johtavaksi maaseudun liikennepalvelujen kehittäjäksi ja konseptien viejäksi ei ole tunnustettu. Tämä kannattaa nostaa keskiseksi tavoitteeksi toimenpiteineen ja yhden tulevista tulee olla Rural Maas ekosysteemi

Mäki-Hakola Marko
Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y.